

สถานการณ์ครอบครัวและการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของครอบครัวไทย

Family Situation and Child Rearing among Preschoolers in Thai Family

ผู้วิจัย สุธรรม นันทมงคลชัย*, พิมพ์สุรางค์ เตชะบุญเสริมศักดิ์*, โชคชัย หมั่นแสวงทรัพย์*,
ศุภชัย ปิติกุลตั้ง*, กรวรรณ ยอดไม้*, อุจิตตา ผาติบัณฑิต*

*ภาควิชาอนามัยครอบครัว คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

บทนำ

ครอบครัวเป็นสถาบันที่มีความสำคัญในการอบรมเลี้ยงดู ขัดเกลา และส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้ตั้งแต่แรกเกิดจนเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ ดังนั้นการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยจึงมีความสำคัญในการสร้างรากฐานชีวิต เพราะเด็กในวันนี้ร่างกายจะมีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วต่อเนื่องมาจากวัยทารก โดยเฉพาะในส่วนของสมอง หากเด็กกลุ่มนี้มีการเจริญเติบโตที่ดี มีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรง มีการอบรมเลี้ยงดูที่ดีและมีพัฒนาการที่สมวัย ก็จะเป็นพื้นฐานที่ดีในการพัฒนาไปสู่เด็กวัยเรียนและวัยรุ่นที่มีคุณภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์ครอบครัวเด็กปฐมวัยไทย
2. เพื่อศึกษาความเข้มแข็งในครอบครัวเด็กปฐมวัยไทย
3. เพื่อศึกษาแรงสนับสนุนทางสังคมของครอบครัวเด็กปฐมวัยไทย
4. เพื่อศึกษารูปแบบการอบรมเลี้ยงดูและการอบรมเลี้ยงดูเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของครอบครัวไทย

วิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจแบบภาคตัดขวาง เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการตอบแบบสอบถามด้วยตนเองระหว่างวันที่ 15 มีนาคม ถึง 15 พฤษภาคม พ.ศ. 2559 กลุ่มตัวอย่างคือผู้ดูแลหลักเด็กปฐมวัยซึ่งเป็น บิดา มารดา หรือปู่ย่าตายาย ที่อาศัยอยู่ในจังหวัดแพร่ อุตรดิตถ์ ตรัง และปทุมธานี จำนวน 1,658 คน ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสอบถามซึ่งประกอบด้วยแบบสอบถามข้อมูลเด็กปฐมวัยและผู้ดูแล ข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์ครอบครัวและความเข้มแข็งของครอบครัว ข้อมูลเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็ก ข้อมูล

เกี่ยวกับสัมพันธภาพในครอบครัว และความสุขในการเลี้ยงดูเด็กวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบความสัมพันธ์โดยใช้ไคสแคว์

ผลการศึกษา

ส่วนที่ 1 สถานการณ์ครอบครัวเด็กปฐมวัยไทยในปี พ.ศ.2559

1.1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์ครอบครัว

- ขนาดครอบครัวโดยเฉลี่ย 5.25 คน
- ลักษณะครอบครัว ประกอบด้วย ครอบครัวชาย ร้อยละ 61.3 ครอบครัวเดี่ยวร้อยละ 35.0 ครอบครัวอื่นๆ เช่น ครอบครัวที่มีพ่อคนเดียว แม่คนเดียวร้อยละ 3.6
- จำนวนบุตรในครอบครัวปัจจุบันเฉลี่ย 1.68 คน
- จำนวนบุตรที่ต้องการจริงเฉลี่ย 1.91 คน
- อายุขณะแต่งงานของบิดาเฉลี่ย 26.34 ปี
- อายุขณะแต่งงานของมารดาเฉลี่ย 23.74 ปี
- มารดาเด็กตั้งครรภ์ครั้งแรกตอนอายุเฉลี่ย 24.49 ปี
- มารดาฝากครรภ์ตอนอายุครรภ์เฉลี่ย 2.62 เดือน
- มารดาเด็กฝากครรภ์ครบ 5 ครั้ง ร้อยละ 91.9
- รายได้ครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือน 16,790.39 บาท ต่ำสุด 1,000 บาท สูงสุด 200,000 บาท
- ครอบครัวมีรายได้เพียงพอและเหลือเก็บ ร้อยละ 25.4 ไม่เพียงพอและเป็นหนี้ ร้อยละ 16.9
- คนในครอบครัวมีโรคประจำตัว ร้อยละ 26.1 ไม่มีร้อยละ 73.8
- คนในครอบครัวมีการสูบบุหรี่ ร้อยละ 52.0 ไม่สูบบุหรี่ร้อยละ 48.0
- คนในครอบครัวมีการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ร้อยละ 65.2 ไม่ดื่มร้อยละ 34.8
- ครอบครัวมีการใช้ความรุนแรงด้านร่างกายในรอบ 6 เดือน ร้อยละ 7.2 ไม่มีร้อยละ 92.9
- ครอบครัวมีการใช้ความรุนแรงด้านจิตใจในรอบ 6 เดือน ร้อยละ 40.8 ไม่มีร้อยละ 59.2

1.2 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์เด็ก

- ผู้ดูแลหลักของเด็กปฐมวัย คือ มารดา ร้อยละ 66.7 ปู่ ย่า ตา ยาย ร้อยละ 20.9 บิดา ร้อยละ 10.9 อื่นๆ เช่น ป้า น้า อา ร้อยละ 1.5
- อายุเด็กเฉลี่ย 3.15 ปี ต่ำสุด 1 เดือน สูงสุด 5 ปี
- น้ำหนักเด็กแรกคลอดเฉลี่ย 2,997.03 กรัม ต่ำสุด 1,000 กรัม สูงสุด 4,850 กรัม โดยมีน้ำหนักต่ำกว่า 2,500 กรัม ร้อยละ 11.0
- เด็กคืบนมแม่อย่างเดียวนเฉลี่ย 4.27 เดือน ต่ำสุด 1 เดือน สูงสุด 6 เดือน
- เด็กได้รับวัคซีนตามเกณฑ์ร้อยละ 97.0
- ปัญหาสำคัญที่สุดในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก คือ
 - ค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูเด็ก ร้อยละ 34.8
 - คุณภาพการอบรมเลี้ยงดู ร้อยละ 33.1
 - ปัญหาสุขภาพเด็ก ร้อยละ 13.3
 - ปัญหาสุขภาพผู้เลี้ยงดูเด็ก ร้อยละ 4.6
 - ไม่มีปัญหา ร้อยละ 14.3
- ผู้เลี้ยงดูใช้คำแนะนำ/ความรู้ในการดูแลเด็กจากการใช้สมุดบันทึกสุขภาพแม่และเด็กในระดับมาก ร้อยละ 49.1 ระดับปานกลาง ร้อยละ 46.9 ระดับน้อย ร้อยละ 4.0

ส่วนที่ 2 ความเข้มแข็งในครอบครัว

ครอบครัวเด็กปฐมวัยในประเทศไทยมีความเข้มแข็งในระดับมาก ร้อยละ 70.0
ระดับปานกลาง ร้อยละ 29.1 ระดับน้อย ร้อยละ 0.9

ส่วนที่ 3 แรงสนับสนุนทางสังคม

ครอบครัวไทยที่มีเด็กปฐมวัย มีแรงสนับสนุนทางสังคมในระดับดี ร้อยละ 67.4
ปานกลาง ร้อยละ 31.0 และน้อย ร้อยละ 1.6

ส่วนที่ 4 รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของครอบครัวไทย

ครอบครัวไทยมีการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย

รูปแบบประชาธิปไตย ร้อยละ 69.8

รูปแบบรักตามใจ ร้อยละ 0.7

รูปแบบเข้มงวดกวดขัน ร้อยละ 0.6

รูปแบบผสม ร้อยละ 27.9

ส่วนที่ 5 การอบรมเลี้ยงดูเพื่อส่งเสริมพัฒนาเด็กปฐมวัยของครอบครัวไทย

ครอบครัวไทยมีการอบรมเลี้ยงดูเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็ก

ในระดับดี/เหมาะสมร้อยละ 80.0

ไม่ดี/ไม่เหมาะสมร้อยละ 20.0

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการอบรมเลี้ยงดู เพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ความเข้มแข็งในครอบครัว แรงสนับสนุนทางสังคม การศึกษาบิดา การศึกษามารดา อาชีพบิดา อาชีพมารดา เขตที่อยู่อาศัยและความพอเพียงของรายได้ครอบครัว

ส่วนที่ 6 ความสุขของผู้ดูแลเด็กปฐมวัย

ผู้ดูแลเด็กปฐมวัยมีความสุขในระดับมากร้อยละ 84.1 ระดับปานกลางร้อยละ 13.6 และระดับน้อยร้อยละ 2.3

สรุป

ครอบครัวไทยที่มีเด็กปฐมวัยมีขนาดครอบครัวเฉลี่ยเท่ากับ 5.25 คน มีจำนวนบุตรโดยเฉลี่ย 1.68 คน บิดาเด็กแต่งงานเมื่ออายุเฉลี่ย 26.34 ปี มารดาเด็กแต่งงานเมื่ออายุเฉลี่ย 23.74 ปี ครอบครัวมีการใช้ความรุนแรงด้านร่างกายร้อยละ 7.2 ด้านจิตใจร้อยละ 40.8 ผู้ดูแลเด็กมีปัญหาด้านค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูเด็กใกล้เคียงกับปัญหาด้านคุณภาพการเลี้ยงดูประมาณร้อยละ 34.0 ครอบครัวมีความเข้มแข็งในระดับมากร้อยละ 70.0 มีการอบรมเลี้ยงดูในรูปแบบประชาธิปไตยมากที่สุดร้อยละ 69.8 มีแรงสนับสนุนทางสังคมในระดับดีร้อยละ 67.4 มีการอบรมเลี้ยงดูเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กในระดับดีร้อยละ 80.0 และผู้ดูแลมีความสุขในระดับมากร้อยละ 84.1

หมายเหตุ : รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์สามารถติดต่อได้ที่ภาควิชาอนามัยครอบครัว

คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล